

فهرست مطالب

۱۱	پیشگفتار
۱۷	فصل اول: چهارچوب مفهومی
۱۷	مبحث اول: حق بر هوای پاک؛ ماهیت، مبانی و منابع
۲۱	گفتار اول: مفهوم‌شناسی حق بر هوای پاک
۲۳	گفتار دوم: تعریف حق بر هوای پاک
۲۴	گفتار سوم: تاریخچه‌ی تکوین حق بر هوای پاک
۲۶	گفتار چهارم: مبانی حق بر هوای پاک
۲۷	الف. مبانی حقوق بشری حق بر هوای پاک
۲۹	ب. مبانی فقهی حق بر هوای پاک
۳۰	۱. قرآن کریم
۳۰	۲. احادیث و روایات
۳۱	۳. قواعد فقهی
۳۱	گفتار پنجم: حق بر هوای پاک در اسناد و منابع بین‌المللی
	مبحث دوم: جایگاه حق بر هوای پاک در نظام حقوقی ایران و نقش دولت و شهرداری‌ها در پیشگیری از آلودگی هوا
۳۳	گفتار اول: حق بر هوای پاک و پیشگیری از آلودگی هوا در قوانین ایران
۳۴	الف. قانون اساسی
۳۵	ب. سیاست‌های کلی محیط زیست
۳۷	ج. قانون برنامه‌ی پنج‌ساله‌ی ششم توسعه‌ی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران
۳۷	د. قوانین عادی
۳۸	ه. ایرادات و کاستی‌های قانون هوای پاک (۱۳۹۶)
۴۱	۱. عدم جرم‌انگاری آلودگی هوا به‌صورت کلی و مطلق
۴۱	۲. فقدان مقرره‌هایی در ترویج و حمایت از مشارکت شهروندان

۳. عدم تصریح به حق دادخواهی سازمان محیط زیست ۴۲
۴. عدم شناسایی مسئولیت کیفری مطلق در قبال اشخاص حقوقی ۴۳
۵. نامتناسب بودن و ناکارآمدی مجازات‌ها ۴۴
۶. عدم پیش‌بینی رسیدگی خارج از نوبت به پرونده‌های آلودگی هوا ۴۵
- گفتار دوم: نقش دولت در تضمین حق بر هوای پاک و پیشگیری از آلودگی هوا ۴۶
- گفتار سوم: وظایف شهرداری‌ها در پیشگیری از آلودگی هوا ۴۹
- الف. منابع آلاینده‌ی متحرک ۵۰
- ب. منابع آلاینده‌ی ثابت ۵۱
- مبحث سوم: مبانی حقوقی مسئولیت قوهی قضاییه در تضمین حق بر هوای پاک ۵۴
- گفتار اول: وظایف قوهی قضاییه و ارتباط آن‌ها با تضمین حق بر هوای پاک ۵۴
- الف. حل و فصل دعاوی و رسیدگی به امور حسبی ۵۵
- ب. پشتیبانی از حقوق فردی و اجتماعی و احیای حقوق عامه ۵۶
- ج. نظارت بر حسن اجرای قوانین ۵۸
- د. کشف جرم، تعقیب و مجازات مجرمین ۶۰
- ه. پیشگیری از وقوع جرم و اصلاح مجرمین ۶۱
- گفتار دوم: وظایف رئیس قوهی قضاییه و ارتباط آن‌ها با تضمین حق بر هوای پاک ۶۲

فصل دوم: ظرفیت‌های قوهی قضاییه در تضمین حق بر هوای پاک و

- پیشگیری از آلودگی هوا ۶۵
- مبحث اول: دادسرا ۶۶
- گفتار اول: اختیارات و وظایف دادستان در تضمین حق بر هوای پاک ۶۷
- گفتار دوم: اختیارات و وظایف دادستان در پیشگیری از مصادیق مجرمانه‌ی آلودگی هوا ۶۹

گفتار سوم: اختیارات و وظایف دادستان در مقابله با مصادیق مجرمانه‌ی	
آلودگی هوا.....	۷۰
مبحث دوم: سازمان بازرسی کل کشور.....	۷۴
گفتار اول: اظهار نظر و پاسخگویی.....	۷۸
الف. مشارکت همگانی.....	۷۸
ب. پاسخگویی.....	۷۹
ج. مسئولیت‌پذیری.....	۸۰
گفتار دوم: ثبات سیاسی.....	۸۱
گفتار سوم: کارایی و اثربخشی.....	۸۲
گفتار چهارم: کیفیت قوانین و مقررات.....	۸۲
گفتار پنجم: حاکمیت قانون.....	۸۳
گفتار ششم: کنترل فساد.....	۸۵
مبحث سوم: مراجع قضایی.....	۸۸
گفتار اول: تفسیر قوانین.....	۹۱
گفتار دوم: اجرای قوانین.....	۹۳
الف. استناد به قانون اساسی.....	۹۳
ب. استناد به معاهدات بین‌المللی.....	۹۶
ج. استناد به مصوبه‌های دولتی.....	۹۸
د. استناد به منابع معتبر اسلامی یا فتاوی معتبر.....	۹۹

فصل سوم: سازوکارهای تضمین حق بر هوای پاک و پیشگیری از

آلودگی هوا.....	۱۰۵
مبحث اول: دادخواهی زیست‌محیطی.....	۱۰۶
گفتار اول: ضمانت اجرای مبتنی بر مسئولیت مدنی.....	۱۰۷
الف. مبنای مسئولیت مدنی ناشی از آلودگی هوا.....	۱۰۸
ب. ارکان تحقق مسئولیت مدنی ناشی از آلودگی هوا.....	۱۱۱
۱. لزوم ورود خسارت.....	۱۱۲
۲. ارتکاب فعل زیان‌بار.....	۱۱۳
۳. احراز رابطه‌ی سببیت میان خسارت و فعل زیان‌بار.....	۱۱۴

- گفتار دوم: ضمانت اجرای مبتنی بر مسئولیت کیفری..... ۱۱۵
- الف. عنصر قانونی..... ۱۱۸
- ب. عنصر مادی..... ۱۲۱
- ج. عنصر روانی..... ۱۲۲
- مبحث دوم: سازوکارهای تضمین حق بر هوای پاک..... ۱۲۳
- گفتار اول: شهروندان و سازمان‌های مردم‌نهاد..... ۱۲۳
- الف. اطلاع‌رسانی به دادستان..... ۱۲۳
- ب. طرح دعوا..... ۱۲۴
- ج. ارسال شکایت و گزارش به سازمان بازرسی کل کشور..... ۱۲۶
- د. ارسال شکایت به دیوان عدالت اداری..... ۱۲۷
- ه. درخواست ابطال آیین‌نامه‌های دولتی از هیئت عمومی دیوان عدالت اداری..... ۱۲۸
- گفتار دوم: مقامات و نهادهای قوه‌ی قضاییه..... ۱۲۹
- الف. دادستان شهرستان..... ۱۲۹
- ب. دادستان کل کشور..... ۱۳۱
- ج. سازمان بازرسی کل کشور..... ۱۳۲
۱. بازرسی‌های مستمر، فوق‌العاده و موردی..... ۱۳۳
۲. ارسال گزارش به مقامات مسئول و پیگیری در مورد جرایم و تخلفات..... ۱۳۴
۳. بررسی انطباق مقررات دولتی با قانون و شرع..... ۱۳۵
۴. حضور اعضای سازمان بازرسی در جلسات هیئت وزیران..... ۱۳۶
۵. ارائه‌ی پیشنهاد و مشورت به مجلس شورای اسلامی در تدوین و تنقیح قوانین..... ۱۳۶
۶. اتخاذ برخی تصمیمات قضایی..... ۱۳۷
۷. اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی عمومی از طریق رسانه‌های عمومی به‌منظور ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد، با رعایت قانون آیین دادرسی کیفری (موضوع بند «د» ماده‌ی ۱۱ قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور)..... ۱۳۸

فهرست مطالب □ ۹

۱۴۱	پیوست‌ها
۱۴۱	دستورالعمل نحوه‌ی نظارت و پیگیری حقوق عامه (۱۳۹۵/۰۱/۱۷)
۱۴۱	فصل اول: وظایف دادستان‌ها در امور داخلی
		فصل دوم: وظایف و اختیارات دادستان کل کشور در پیگیری دعاوی
۱۴۳	خارجی و بین‌المللی
۱۴۵	دستورالعمل نظارت و پیگیری حقوق عامه (۱۳۹۷/۱۱/۳)
۱۵۱	فهرست منابع